

1 Preken

Uitgave van de Apostel Thomaskerk

Marcus 10, 1-16 en Maleachi 2, 10-16 Israelzondag ATK 121007

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

De kerk is geroepen gestalte te geven aan haar onopgeefbare verbondenheid met het volk Israel.

Zo staat te lezen in artikel I van de Kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland.

De kerkorde is voor de kerk net zo iets als de grondwet voor ons land.

Het is heel opmerkelijk dat in dat eerste fundamentele artikel van de kerkorde zo over Israel wordt gesproken. De kerk is geroepen gestalte te geven aan haar onopgeefbare verbondenheid met Israel. Ik kan u vertellen dat daar in de synode, die tot taak heeft de tekst van de kerkorde vast te stellen, dat daar destijds heel indringend en uitgebreid over gesproken is.

Drie factoren hebben in die discussies een belangrijke rol gespeeld.

In de eerste plaats het besef dat wat wij het Oude Testament noemen, dat dat voor de Joden de Bijbel is. In het Oude Testament komen we op het spoor wie God is, de God die zijn volk Israel bevrijd heeft uit Egypte en door de woestijn geleid heeft naar het land van belofte. Deze God is de Schepper van hemel en aarde. Hij is de God tegen wie Jezus 'papa' zegt en die ons leert zeggen: Onze Vader.

In de tweede plaats dat Jezus tot het joodse volk behoorde. Geboren uit een joodse moeder, opgevoed en opgegroeid in de joodse traditie. Die uit dezelfde bijbel las als wij dat vanmorgen doen. Die de woorden van de profeten heeft gelezen en uitgelegd. Die de psalmen heeft gezongen en die zelfs in zijn laatste uur psalmwoorden heeft uitgesproken.

In de derde plaats dat God uit alle volken van de wereld dat ene, kleine volk Israel heeft uitgekozen.

Niet omdat het zo bijzonder was, zo groot of sterk of indrukwekkend. Nee, dan had God beter Egypte of Assyrië of Babylonië kunnen uitkiezen. Nee, waarom God Israel heeft uitgekozen, dat weten we niet. We weten alleen dát Hij dat heeft gedaan.

En met dat volk heeft God een verbond gesloten. Een eeuwigdurend verbond. 't Verbond met Abraham zijn kind, bevestigt hij van kind tot kind, zingt Psalm 105. Van God uit onopzegbaar.

Je mag zelfs zeggen: een onopgeefbare verbondenheid. Van God uit gezien, wel te verstaan.

Maar in heel het oude testament vinden we de sporen van de worsteling om dat verbond in stand te houden.

Want voor een verbond zijn immers altijd tenminste twee partijen nodig. En nu blijkt steeds weer Israel het verbond met God te verbreken. Door zich van God af te wenden en zich voor andere goden neer te buigen.

De profeten van Israel worden niet moe om in de naam van God Israel terug te roepen tot het verbond met God.

Geliefd is het beeld van het huwelijk en van huwelijkse ontrouw.

Het verbond dat God met Israel gesloten heeft wordt door de profeten vergeleken met een huwelijk. Eén van de huwelijkspartners is het met een ander gaan houden. Is weggelopen uit het verbond.

Er wordt met de vreselijkste dingen bedreigd, maar als het puntje bij het paaltje komt, dan blijkt God het verbond niet te kunnen opgeven. Hij kan en wil uiteindelijk niets anders dan dat zijn volk weer voor Hem zal kiezen. Hij kán het niet loslaten.

Dat lasen we zojuist bij de profeet Maleachi.

In dit laatste boek van de twaalf profeten is de liefdesverklaring van de God van Israel voor zijn volk de inzet. Het gesprek waarvan we een gedeelte hoorden in de lezing gaat over trouweloosheid tegenover God. Die te vergelijken is met trouweloosheid tegenover een huwelijkspartner.

Ook de profeet Maleachi gebruikt de beeldspraak van het huwelijk. Net als eerder de profeet Hosea deed, toen hij de verstoorde relatie met God vergeleek met een huwelijk dat getekend wordt door ontrouw.

Achter deze beeldspraak van huwelijkse trouw en ontrouw ligt de gedachte, dat wat eenmaal vanuit liefde tot stand gekomen is, uit de diepte van het ene en de diepte van het andere hart, dat dat zo goed en waardevol is, dat dat in stand behoort te blijven. Dat verdient om in de loop van een leven verdiept en verrijkt te worden. Juist door alle weerstanden die het leven met zich meebrengt heen.

Vanuit een heel andere invalshoek komt in de evangelielezing van vandaag het huwelijk ter sprake.

Wij zijn getuige van een gesprek dat Jezus heeft met een aantal Farizeeën. Zij vragen Jezus of een man zijn vrouw mag verstoten.

Achtergrond van die vraag is een actuele discussie in die dagen.

In het Oude Testament, in het boek Deuteronomium, het vijfde boek van Mozes, staat dat het een man is toegestaan zijn vrouw een scheidingsbrief te geven en haar te verstoten.

De vraag is nu onder welke omstandigheden dat mag. In Deuteronomium staat: wanneer een man ontevreden over haar is.

Wanneer mag een man dat zijn?

Daar hebben rabbijnen zich het hoofd over gebogen.

Een strenge rabbi zei: alleen wanneer er sprake is van overspel; een andere rabbi had een voor mannen veel aardiger interpretatie; hij zei: om elke willekeurige reden.

Daar gaat nu het gesprek over tussen Jezus en de Farizeeën.

Heel lang was het in ons land moeilijk om een huwelijk te ontbinden. Het kon alleen wanneer er sprake was van overspel of duurzame ontwrichting. Tegenwoordig bemoeit de overheid zich daar niet meer mee. Als één van de partners het huwelijk wil ontbinden, is dat genoeg.

In de rooms-katholieke kerk ligt het nog steeds heel moeilijk. Een huwelijk dat in de kerk wordt gesloten is in principe onontbindbaar. Alleen als de partners aan een kerkelijke rechtbank duidelijk kunnen maken dat er eigenlijk niet van een huwelijk sprake was geweest, kan het ontbonden worden. Jezus zegt immers: wat God heeft verbonden, dat mag een mens niet scheiden.

Dat zijn woorden waar veel mensen die ooit in de kerk zijn getrouwd en later uit elkaar zijn gegaan, mee hebben geworsteld.

Maar wat bedoelt Jezus? Spreekt hij hier als oordeel uit dat een huwelijk principieel onontbindbaar is?

Nee, ik geloof niet dat hij dat doet. Wat hij doet is niet meegaan in de denkwijze van de Farizeeërs en de mensen die zoeken naar omstandigheden waaronder je een vrouw zou mogen wegsturen.

Hij verzet zich tegen dat zogenaamde recht van mannen, die over hun vrouw kunnen beschikken en zich van haar kunnen ontdoen, wanneer en hoe ze dat maar willen.

Als ze van hun recht gebruik maken, staan hun vrouwen –in Jezus' tijd welteverstaan – volkomen onbeschermd op straat: als onteerden, ontrenten, onverzorgden, vogelvrij.

Dát is wat Jezus als belangrijke kern van het hele vraagstuk naar voren wil halen: de bescherming van vrouwen tegen de willekeur van mannen.

Tegenover de wet stelt Jezus het hart. Er zijn wetten en voorschriften omdat jullie zo harteloos en koppig zijn. Dat zegt hij. Harteloos en koppig. Jullie luisteren niet naar wat jullie hart je zegt en ingeeft, maar naar de lusten die in jullie leven. Jullie zijn er niet op uit voor elkaar het goede leven op te roepen, maar alleen voor jullie zelf. Jullie hebben gescheiden wat God bijeen heeft gebracht.

De ene mens en de andere mens. Mensen samen.

Daarom gaat Jezus terug naar het begin van de schepping. Toen God de mens mannelijk en vrouwelijk heeft gemaakt. En God schiep de mens, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen.

Mensen, die op elkaar zijn aangewezen, die elkaar tot hulp en tegenover zijn. Niet eenzaam, maar tweezaam. De ene mens heeft een ander mens nodig om voluit mens te zijn.

Om misverstanden uit te sluiten. Het gaat hier niet om het huwelijk van een man met een vrouw.

Als het gaat om levensverbintenissen is er in de bijbel een grote variëteit zichtbaar.

Je kunt ons monogame huwelijk van man en vrouw niet rechtstreeks uit de bijbel afleiden.

Wel kom je in de bijbel grondnoties op het spoor die van belang zijn voor alle mensen en voor de verschillende vormen die mensen kiezen om in te leven.

Grondnoties als gelijkwaardigheid en wederkerigheid, liefde en trouw, aandacht en respect.

Voor verschillende levensvormen. Eén man en één vrouw, twee mannen samen, twee vrouwen samen, een man of een vrouw die intrekt in een leefgemeenschap, een klooster bij voorbeeld.

Een mens die om welke reden dan ook alleen blijft, maar wel een hechte band heeft met vrienden en vriendinnen.

Tenslotte. De evangeliëlezing van vandaag eindigt ermee dat Jezus kinderen zegent. Hij stelt hen aan de volwassenen ten voorbeeld.

Omdat ze één en al vertrouwen uitstralen, dat Jezus aandacht voor hen heeft.

Dat zij voor hem de moeite waard zijn en dat zij bij hem terecht kunnen.

In de geest van zo'n kinderlijk oevertrouwen wil Jezus dat wij ons hele leven in relatie tot God leren zien. God wil dat wij in zijn liefde geloven. Liefde die hij heeft uitgezaaid in ons hart. Liefde tot elkaar, liefde tot Joden, liefde tot moslims, liefde tot alle mensen. Onopgeefbaar verbonden met elkaar.

Liefde eenmaal uitgesproken, woord van God van het begin, liefde wil ons overkomen, als geheim en zegening.

Amen

Ds R. Vissinga